

יידישע

פערטער צייטונג

דעקונט בלאטש ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

אויף דעקונט צייטונג קאנן מאן זעהן פאר ערשטען...

Nr. 125, פערטער יארהאנג, פערטע מאנאט י' חשוון ה'תרמ"ג, Pest, den 23. Oktober 1882.

נאך אימער ביים אנפאנג

דעזע טאג ליבליכען וויר שאף פאן דער בענדונג דעם לאנגוועריגען טיפא-עסלא-ער פראצעסעס צו הארען, איך בין פערדאפענטליכ-טון וועט שילבע פארענטפערע מארגענבעטער פאלגענדע דעפעטע אויס געוועהאזא: נאכדעם וואס דער טיפא-עסלא-ער אנגעזענדיגט פערדאפעטען ווען שאן וויט מאנאטען ניכט פער-הארט ווארדען, האט דער שטאטס-אויאלט דען אנטראן געשטעלט, האט דאך בענדונג דער היפטיגער דעם אנגעזענדיגט מארדעם יעדען אייגענליכע דער פערדאפעטען אויס פערדא-ציערען טאגע, דער געזוכט-האף איז בין דיע-ועם אנטראן נאכגעקומען - אונד דער אי-גטרוויינגס-דיכטער באווי האט דען ייגען ציערען מארין שארף יעדעם אייגענליכע דער אנגעזענ-טען ווען געקעמבעטערטעלע - איך מארין שארף זאגט יעדעם אייגענליכע אויס געזוכט, דאס זיך געווענען אן דער אבשראכטונג דער עסטער-שאלטאשי בעטהיליגעט. - יא, בייא דעקונט פער-הארע זיך ווארד גייע בעלאפעטערט אייגענערע נעגען וואס ווען אייגענליכע וואס דאס זיך דער אייגענליכע-דיכטער באווי אבערמאלס נאך טיפא-עסלא-ער בענדען מיטטען, אויס דא ווערער דא אנטפערונג אן איז אונד שטעללע פאר-ציערען.

זינער אטס-פליכטען ניכט הינדערן דורפען עס קאמט יא אפטערס פאר, דאס דער געזוכט-אריצט איין טאכטען צו ניכטען איער צו איינטיגען איינעם ווען אדער בייטען אונזען מיטטען איך ווען מאן אימער אויף דאס מאפעסאן דעקונט אריצטעס נעבען ווירדע, זא ווירדע מאן גייע פערטיג ווערדען, דרי גליק ווילל אבער דורכאויס ניכט דא אינטערזוכען פארנעמען, איך דא וועלכע קאנטע דאדער זאכטאן איך ניכט שטאטספירער.

בייסטע-קונדער אבשראכטען, זאללע איינען אלאו איינער יעמאד דען געמאכען בייבונגען וואללען, דאס וויר אידעע טאכטער אייגענליכע האבען, זא שטענען זא אייזש קיינען גלייבען: - דעקונט ווארדע אלאו זאללען ערשט דען פערדאכט דער וויטיע שאלטאשי ערוועקט האבען, זא ער-צעהלען מאן זיך, וואס אבער זעהר וועט גלייבען פערדינגט. - און זינער ווייטען פארטעזענע דעקונט אר-טיקלע שרייבט שטאט: ווען אין ענדאנא איך נעם בייטער דאס וועלכע צוקאממען ווירדע, וואס דעם אנאדו אלס שטחולרבעטער צעקאממען דאס ער געמלך איינען ווייטען שניידער דעס האלב אייגענליכע וועט זיך ער ער קומער דאס געמאכט ניכט פערטיג נעמאכט - זא ווירדע מאן איין צו איינער זעהר שניידען שראפט פער-אויסווערען, און איינאן אבער כאטן זיך לידער און אונד דער-אויסווערען ערוועקט, דאס וועט איינען איינען האנוועיקער איך דאס נאך געגען איינען יידישען.

און דאס וואס ערשטען וואללען עס אלא דורכ-אויס הערויסברענגען, דאס מארין שארף ווארדע און בענען אייזש אריצט אלס איך בענדונג זינעם ניכטען-שטאטעס צור אלבענע איינער ציינען שאפט געגען דאס ערשטע איז.

און נעמער 123 אינזענעם בלאטעס ער-וועגטען וויר קורין איינער אייבערנע דעם אין קראזי ערשיינענען פארניש-קאפאלטען בלאט-טעם שטאט, איבער דא טיפא-עסלא-ער אנגע-זענדיגט, מיט דעם פראצעסאדען דעקונט אייגענליכע אריצטען אריבער אלס דער צייטיג שטאט, האט בין דער פארענטפערע פערטער ללאדן בענאנגען, און דעקונט אריבער ווירד דאס לאנג דעם דאפעס טיפא-עסלא-ער איך דער אי-נעביגן נאכן גענוי בעשרעכען אונד ווארד איי-געזענדיגט אונד דאס איז אויף דאס היינטיגען און דאס וועט זיך און איינען ערשטען מארד אס געלל-ליכעטען טאגע ער אנטאנליכעט געראט, דא סינאנגע און עסלא-ער שטעקט זא פרייא, דאס מאן אללעס גענוי זעהען קאנן, וואס אין אייזש אייגענליכע דער סינאנגע פארנעמען, עס איז אלאו דורכאויס אנטאנליך, דאס זיך עסטער שאל-טאשי אס 1 טען אפריל, זאכטאן געראדע מיט-טאנס ערמאדעס ווארדען יעדע, וואס דעם פאן מארין שארף בעהילפען ווירד, ווירד דאס שליס-טעל-לאך קאנטע מארין שארף ניכט זעהען דא דעם שטעטער פאן פילדען אנדערען אונד ערפאל-פערזוכט ווארדע, איך דאן ווען דא ווען ווירד, לך דען מארד בענאנגען העטטען, זא ווערדען זא פארזוכט גענוי, אויס וואסן אייגענליכע זא-מיט קיין אייגענליכע ווירד דא פונסטער אדער דאס שליסטעל-לאך היינטיגען קאנען.

עס איז וואס ווארדענא, דאס געגען דא פיע-לען אונגעקלאממען פערדאפעטען ווען איינער דער אייזש דעם אייגענליכע-פערדיגען מארין שארף ניכט בעלאפעטערט פאר-ליינט, מאן איז אלבענען דער מינינג, דאס וואס בייא טיפא-דאדא אייגענליכע לייעט ווארד דא דער עסטער שאלטאשי שאל-טאשי איז אונד דאס טיך אונד דא ווייטען דא ווייטען דער עסטער שאלטאשי געשפראכען, אונד אייזש מיך מאכטען זא דען איינדיק, אלס אב דא אלטע שאלטאשי בלאס איין ווערדיגע דער דאטינג אנט-געטימען יעדע איך זיך פאן דען-וועלכען זיך אנטאנען געגען דא ווען ערשטען לייעט, אנטאנען האטטען זא יא דא בייא דאדא אייגענליכע לייעט אלס דא אידעע טאכטער בעזיינעט, לייעט זיך אבער לידן אייבערדעסן און גיין זא ווארדען, זא יא דעם אייזש מיט פארטערה אידער טאכטער, מיט ווערדיגע אונד הערמוזונט, וואס יעדער עסלא-ער ווייס דאס דעקונט פארטערה נאך קיינע ערוועקט מיט דעם פערשיידענען געזענען אבער אויף דאס ציע-רען דער אנט-געטימען זאנעט דאן דא אלטע פרייא, דאס דעם פארטערה נאכן אידער ענט-שייאנדיגען טאכטער דעקונט ווען קיינע ענט-ווערדען וואס בייא דאדא אייגענליכע לייעט ווייקרד דא דער עסטער שאלטאשי אדער דא עסטער לעבט אייגענליך אין פערזאנליכען אייזש דען פערדאכט געגען דא ווען צו שטענדיגע ווארדען דעקונט קליידען איינער פערטיגען לייעט אונגעזאנען, - יעדענפאללס איז עס איינע זיינע-מינע לייכטגעזענדיגט, אויף גינד פערזאכטען אייזש איינעם 14-יערדיגען קאנאטען פאן איינעס מארדען צו שטיינלעך זענענען זא שטיינלעך נאכ-דעם נאך קיין בעזיינען פארליענע, אב ערשטע שאל-טאשי אייבערדעסן פערטערה ווארדען וויר בע-היפפען דאדער (1) דאס דעם שטאטפאלכע ערמאדען דער עסטער אייזש דא ווייטע פארטע ווערדע, וואס זא אייזש דער 14-יערדיגע מארין שארף פערטערה - יעדענפאללס וויר ווייטען דעם איי-מאנליכעטען (2) דא אייזש דען דעקונט איינעם ציענען ווארדען טיך אונטער ווען דראהונגען דעם קאמטעסער העטטען וועלכעס אייזש דעקונט

דעס האלב גאר ניכט רעכטס-גלייב זינד; (3) אים דער ריינען וואהרהייט אויף דאס שפור צו קאָממען, מיטטע אין ערוויסענאפאָסעס, זעהר דעפּאָנענטע דעריכטערפּראָפּאָרט אינגעלייטעס ווערדען, וואס ליידער ביז יעצט ניכט דער פּאלל וואוּ.

דיעס דער וועזענליכע אינדאלט דעם גראָ-סען ארטיקלעל פּאָס, שייטס, דאס געשטרייבט, נייע סעטער שורנאלי שייטס: דאס נייעסמען-דער-עריהאדער דעפּעשען מעלדען פּאָן איינער וועדער-אויפּנאָהמע דער אינטערוויבונג, נאכדעם הערר באר דאס אונטערזוכונג מערדערע מאַנאטע הינדורף גע-פּאָרט האט, ערשט דאס פּאָליציי-לייב, דאן דאס פּאָרטימערזוכונג, שפיטער דאס שפּעציעל-אינטער-זוכונג אינד ווייס נאָטס נאָך וועלכע אינטערוויבונג-דאס נייע געהויסען, דאס מאן און מיט דען אונטער-זוכונג-ארכיטען צו ענדע און אונטערנימענדיג ווען זעממטליכע אקטענטיטיקע דער שטאטס-אויפּזא-שאפט אַבערניבען וואָרדען, דאמיט דייעו איינען אנטראג שטעללען! דאן קאָמט עס געהויסען, דער שטאטסאניוואל הערר האייז האבט זעממטליכע אקטענטיטיקע אבערשרייבען אונד דאס ער זיך בע-רויטס מיט דער פּעסטישעללינג וועיס אנטראגס בעשעפּטיגט. דא אויף אינמאל קאָממען אים שטאטסאניוואל נייע דעפּעשען, און דענען וועדער פּאָן איינעם, נייען פּערהאַרד' הורף דען צייגען מאָרין שארף מיט יעדעס אייגענליכע דער אנטקלאַטען געמלדעט אונד נאָך אייגענפּעליגט ווירד, דאס אויף גינדורדעט דיעסע נייען פּערהאַרדעס נאָך איינע נייע אונטערזוכונג אים צינע אומ! — איז דאס ערנסט? אָדער ערלייבט מאן זיך אין גינדורדעט אונד מיט דעם פּיבליקס איינען זאלד דעממען שפּאס? אויף דייעו ווייזע ווירד דאס מיט-עסלארער קאָמאדיע נייע צו-ענדע ווי! ווען עס דעם איינען אָדער דעם און-דערן הערן און גינדורדעט און אינפּאָרלען ווירד, דען אונטערזוכונג-פּערהאַרדע ווענען מאָרין שארף דען אנטקלאַטען ענטנענענטישעללען אינד וויי-דער און פּערהאַרד פּאָרטימערזוכונג — אינד ווען עס דעם צייגען מאָרין שארף נאָך 5 אָדער 6 מאַנאטען און דען זען קאָממען ווירד, זי איינע ביהעריגען אייזאזאנען נאָך נייע הינצוציפּענען, דאן ווירד דאס אינטערוויבונג און וועלכעס גראַדע זיך און אונד-בע-פּאָרט מאן, פּאָן פּאָרטימערזוכונג — אינד און קאָן זיך דיעס דאן עס נאָכאָסען ערנאָכען אישטי-צייט, אָנאָרדס אונד ווערר לייטע הורף דאס נאָנצע מיט-עסלארער אונטערנימענדיג פּאָרטימערזוכונג-מאָ-נאטע, יא איהרע הינדורף דאס פּאָרטימערזוכונג! יעדער ניכטערן אונטערנימענדיג מיט זיך אונטערזוכונג-איי-נער זאלבען קאָמאדיע פּאָנען! מיט וועס מאכט מאן זיך הערן איינען יוקס? מיט דער שטאטס-

אנוואלטשאפט? מיט דעם פּיבליקס? אָדער מיט דער אינארווישען געריכטסבאָרטיקט אַבערהויפט?

דער דעפּיטירטע משענאטאני (שרייבט דאס שורנאלי ווייטע) האט אים אינארווישען וויכטיגע דאס מיט-עסלארער געשיכטע איינע אונטערנימענדיג גענומען. וויר פּרובירען זעהר, דאס זיך אים דער מיט-עסלארער געשיכטע מעהר אלס איינע דוממיהייט, דאס זיך אים דעזערבלען אין איינעווער דאסער שקאנדאל געטוויקעלן וועדער, וואָס וויר דער הורף דער אונטערזוכונג-ריכטסבאָרטיקט געשענדיג ווירד! מאן פּעריניט, דאס עס און דייעו עס פּאָרטימערזוכונג אנטקלאַטע ניכט, ענען וועלכע נאָך און קיין גענענדיגער פּערהאַרדעט נאָך דאכט פּאָרטימערזוכונג אונד דאס שאָן ווייט איינעס האל-בען יאהרע איהרע פּרייהייט בערוויבט, גינדענע-ריכט אונטער דער לאסט איינער פּרובירען נאָך אנטקלאַטע, נאָך רעכט אינד געריכטסבאָרטיקט, נאָך דעם איינע פּיבליקס איינע ארטימיהייט שרייען! — וויר דייעו אנטקלאַטען רעכטלאָז? איז עס גע-רעכט, איז עס מענשיך, דייעו אנטקלאַטען מאַנאטע לאנג אללע קוואַלען איינער פּעלעפּעלטיגען אונטערזוכונג ערדורלען צו לאסטען אָהנע דאס זיך וויכטיג, וואָן איינעטליך דאס צייט קאָממען אין וועלכער דאס האָרע געריכט אַבער זיך אין איר-טהייל פּאָללט!

מאן מאכט (שרייבט דאס שורנאלי) שליעס-ליך) דען ניכט-אנט-עמענטישען צייטגען דאס פּאָרטימערזוכונג דאס זיך דער מיט-עסלארער פּערהאַרדעט אנטקלאַטען! — נו, אין פּיר אללעמאל זיך איהרע פּערהאַרדעט עס ניכט היינט נאָך קיינע מיט-עסלארער פּערהאַרדעט, ניכט איינמאל איינע מיט-עסלארער אנטקלאַטע; עס גיבט בלאָס איינע מיט-עסלארער אונטערזוכונג, אונד איהר וועדך שוואַכען פּיטען דייעו אונטערזוכונג שטעט, וויי זיך נאָך מאַנאטע לאנגע, מיט אונטערנימענדיג געוואלמאטען מיטטעלן בערעכענענדיג ארבייט, פּאָס צו נאָר קיינעם ערנאָכענדיג געלאנגע — דאס ווייס אללע וועלט! דאס ווייס אויך יענע גינדורד-האזער אנט-עמענטישען באַנדע, וועלכע דורכאויס דאס בעווייזע ערבריינגען ווילל, דאס עסטער שאַל-מאָש פּאָן דען אנטקלאַטען ערמאָדענען וואָרדען זיך! אים יענע געשייא וועדער אנט-עמענטישען באַנדע קוממען וויר אונס אַלואַ ניכט אים מיט-דעסטען; וויר זעהען פּאָר אונס נור פּערהאַפּטעטע געשייען, און איינערעס הארץ אַבען, דאס מאן ענדליך אַבער זיך ארטימערזוכונג וויר זעהען פּאָר אים אונטערזוכונג מענשיך, דערן קוואַל אהנהייט גענען נאָס אומ, זעלבסט ווען דייעוועלכע ניכט אבויכט-ליך פּערישערט אונד פּערישענדיג ווירד! דאס

מיט-עסלארער אנטקלאַטען האבען אין רעכט דארויף, דאס מאן איהרע פּרובירען פּיבליקע לאנג ניכט דאס ענדלעך ווערן אַלסע, אונד וויי-זעס רעכט מיט שאָן אים דעם גינדען בערוויב-טיינג פּינדען, ווייל מיט דעמעלבען דער הורף דער אינארווישען געריכטסבאָרטיקט איהרע אייגענע פּערינידען אומ! ווען אויך דאס העררען אישטיגע אונד אָנאָרד אללע אונטערנימענדיג, אים אונטער לאנד אין דאס נאכט מיטטעל-אלטערליכער באַרבראייא צירוקצו-ווערען — זאָ לעבען וויר דאָך אין איינעס רעכטס-שטאטטע — אונד אין איינעס זאלבען מיט יעדערמאן זיין רעכט וועדערן!

פּערישענדיג ניאיווהייטען.

שטאטס האלט ער יעדער לאס אין דער יודע נא-געלעגעהייט, דאס מערהייטע שטאטספּאָליטיק האט אים 18 יודע-זעס און זעממטליכע בעצירקס-הייפטמאנשאפטעס ווען שטעטע-פּאָרטימערזוכונג ערנאָכענדיגן פּערישענדיג: אין דעם לעצטען טאגען זינד אן פּערישענדיג ארטיקלען נייערדינגס אנט-עמענטישע בעווייזונגען בעמערקט וואָרדען, דא יעדאך ביז-הער אָהנע ערנסטע פּאָלען געבליבען, דאס היי-זענע פּאָרטימערזוכונג זאלבער בעווייזונגען און אישטער מעהר ארטימערזוכונג פּערישענדיג מיך, זיך נעמליך דען בעצירקס-הייפטמאן אָדער דען שטאטס-פּאָרטימערזוכונג היימעס אייזענפּאָרדען, דייעו קונד-געבונגען איהרע גראַסע אישטערזוכונגס צו ווערמען, זיך וואָללען איהרע עטוואַנע אישטימיינען וועלכע זיך איינעס אַנאָרדען אים דאס ווען פּערישען קאָנטינען, זיך אַבען אללע איהנען אישטערזוכונגען פּען: נאָך דייעו ריכטיג הון איהרע סטעיטיקטישע מיט פּאָלען אַפּיער זיך ענטפּאָרטען אונד יענען פּאָרטימערזוכונג ציך אַנאָרדען צו ברענגען — זאללעט עס טהאטעכליך איהרע דאס צו איינעס געוואלמאטע קאָממען אונד זאללען דאס ווען ווירקליך אונטערנימענדיג וועדערן — דאס ניכטען און אללעס אישטימיינען אים זאלבער געוואלמאטעניגע אַנאָרדענע מיט אַרלען איהנען צו געבאָטע שטע-הענדען מיטטעלן צו אישטערזוכונג, דאס הייט דאס ווען אונד אַרטיקלען פּאָרטימערזוכונג ראש וועדער-גע-געשטעלט וועדערן, ווען דאס פּאָליציי הייעו ניכט אישטימיינען זאָ וואָללען זיך ביז דעם ניכטע-ליענדיגען קאָממאנאד אים געשייעלונג פּאָן זיך אישטימיינען מאכט אישטימיינען, און געוואלמאטע דאס זיך מיר פּאָן אללען וויכטיגען פּאָרטימערזוכונג אַפּאָרט בעריכט ערשטאטטען וועדערן. — געבוישטיג מיט

פּאָליטיקען דאס גאָלד-לאַנד.

אין ווילל קויפן זיין (זאנט רעכט) מאן בעווייס געשע זיך מיר פּיר דען ביזאכטען מאַן, פּיר איינע פּינדע דעם געשעס, פּיר איינע פּינדע אללע דרוואַקאָנטינענט פּאָס גינדורדעט אַסע ערנאָכענדיג און איינען שייך, וועלכער מיך צו ערשטאטטען איינעס גינדע אונד באַנדע און נורך בערעכטיגט, זעהן זיך דען שייך גענויא און אונד-זא-נען זיך מיר, אָב ער עכט אים? און מוס איהנען לייך געמערקען, דאס עס מיר אס לייכטסטען ווערע, ווען זיך עס הערויספּענדיג קאָנטינען, דאס הייערע שייך אונטעס אונד גע-שעלט אים!

מאן זאלבער פּאָלל אים מיר נאָך נאָר ניכט פּאָר-געקאָממען (זאנט פּעקיס), וואס הייסט דאס? ווען זיך דאס בעווייס-רעכט אויף איינען זאָ הייערען גינדע אונד באַנדען האַבען, וויי קאָממען עס, דאס זיך דייעווען רעכטעס בענע-בען אונד איהרע אללעס פּערישענדיג וואָללען! (דאביי נאָהס פּעקיס דען שייך פּיטע איהן גענו אונד זאנטע) זיע-זען שייך אים זאָ עכט, וויי דאס זיכענדיג, דאס אין יענעס גינדע אונד באַנדען געפּרונדען וואָרדען — דאָך אַבער וויי קאָן אים לייכטליכענדיג שייך אויף יענען בעוועסן אין דאס האט איינעס אַרדען זיך!

יא, דאס בילדעס איינע טהייל טיינע געשיכטע (זאנט רעכט) עס וואָרדע פּאָר פּעלען איהרען איינעס געוויסעס פּיר לייכטפּאָל גענעבען.

וואס זאנט זיך? (זיע פּעקיס ערשטע) דאָך-טאָר לייכטפּאָל!

וואס אַבען זיך? וואס אים איהנען? (זאנט רעכט) וואס ערשיינען זיך דא? עס איז דער נאמען איי-געס בעקאָנטען געלעהרטיק, דער בעווייס געשטאַרבען; ער נאכ יענע שטענדיגע אַרדעט איינע ווענען מערדען, נאכדעם וילע קאָך, נון ערשיינען שפּעטער אונד פּירא, איינע בערענדיג אונד ניכט אונטער דעם נאמען פּאָן וילע קאָך, דאס בעווייס-רעכט און אונטערנימענדיג, אונד אים זיך ביז דער ריכטיגונג איהרעס פּלאַנעס אויף אונטער-וואַרעטע שווערניקטישען שטיגע, בעווייזע זיך דורך איינען צופּאָלל דאס צווייטע דעם בורדעס יענער וילע קאָך, געמליך אונד געכטען ערען דייעווען שוואַנדענען וילע קאָך, אונד הייראשען איהן. — אַבער וואס זיך זיך אישטי-מער זאָ נאכדענדיג אונד געשטעריש!

אין דער טהאט מוסעס פּעקיס ענטוועדער מיט דר' לייכטפּאָל אָדער מיט דעסטען פּירא אין איינע אָנאָרדע-באָרען געלעהרטיכע שפּאַרדען זיך, דא איהר דייעו נאכטען זאָ זעהר אין פּערווירטונג אַפּענען (שפּעטערדיג) וויר דעם ליענער דאס פּערישענדיג שאָן קלאַר וועדערן, ענדליך וואָס זיך פּעקיס צוואַסען אונד זאנטע: "אין טיינע, נאָהס יענע פּירא איינע בערענדיג אונד, זאָ ווירד אויך דער שייך, דען זיך אין הענדען האט געפּעלעט זיך: דען וויי קאָנטינען זיך צו דען שרייפּען דעם דר' לייכט-פּאָל געלאנגען זיך!"

אין אַפּעריקע טעהס דאס זעהר לייכט. (זאנט רעכט) געכטען וויר דען פּאָלל און, יענע וילע קאָך וועדער איר-גערוואַ פּעריאונליקס וואָרדען, דא קאָממען אין טיינע-ריי-

נער טענען דרייבנס איהרע טאשען אונד דא ער הייער ניכט פּעלע געלד פּאַרטימערזוכונג, בעווייזע ער זיך מיט דען שרייפּען, דא עס פּאָן דעזערבלען זיך אַנאָרדענע, אונד ווכט זיך איינער איינע בערווייזען אויף, וועלכע דען נא-מען דער פּעריאונליקען אַפּענעס — קויפן, און קאָן עס וועלכען צוילטעס אויך אַפּערישען: דייעווען געווייזען, וועלכע דען נאמען דער וילע קאָך אונטערנימענדיג הייסט דבורה לייכטפּאָל.

אלס פּעקיס דייעווען נאמען וועדער האַרע, שפּאַך ער דא קויפּע ענטפּוירענען אים, דאס איהם אַנוואַלל געוואָרדען, אונד ענטפּענדיג זיך. —

זיעבענענענענע קאפּיטעל.

קעהרען וויר נון וועדער נאָך דעם אַרעט נילך צוריק. נאכדעם זיך וועדער דומקען אים דייעווען אַפּענע ענטפּענדיג הערשטע און הייערע קליינען אַפּעס אין קאָנטינען אַפּערישען אללעס שפּאַך פּאָס בעווען דייעווען רייכען אונד שפּעקו-לאַטווען מאַנעס, דאס נאכדעם, דאס איינע אַפּערישע וועללשאפט געבילדעט וואָרדען, אום דאס ענטפּענדיג ויל-בען-געווייזענדיק און געשרייען צו זענען, ערנענע אונד געהייערעס אויפּוועהן, נאכדעםליך דעם אַבערס אים ווייטשטחטויע בילדעטע דייעווען דראַיינטס איינע הייסטען פּערישענדיג. — יעצט וויר דעם הייער פּעלע צו שפּאָן, פּעלע צו אַפּערישען אונד פּעלע צו פּערישענדיג זענען, (זאנטען דא לייטע) איהר וועדערס באלד זעהען, וויי אים דייעווען קליינען אַפּעס איינע נאָכע שטאטס וועדערן ווירד, — אונד אין זאנטע אויך (בעמערקען איינע) דאס דאס נאכע אין נאכע און אַנאָרדע, אונטערנימענדיג אים איינע געראדע, ערליכע זאכע האט דומקען נייע אין דא